

NORGES HØYESTERETT

Den 22. april 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Matheson og Falch i

HR-2016-00845-U, (sak nr. 2016/507), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Per Arve Drageland)

mot

B

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om inhabilitet for en jordskiftedommer i en pågående sak for jordskifteretten.
- (2) I sak 1010-2013-0032 Gyland for Lista jordskifterett fremsatte A mfl. 16. oktober 2015 innsigelse mot jordskiftedommer Gaute Lendes habilitet. Grunnlaget for habilitetsinnsigelsen er at én av partene, B, har vært meddommer i tre saker sammen med jordskiftedommer Gaute Lende. De tre sakene ble påbegynt i april 2013. To av sakene ble avsluttet i henholdsvis mai 2013 og november 2013, mens den tredje saken ble avsluttet i januar 2015. Den foreliggende jordskiftesak ble begjært 4. oktober 2013. Det første møtet i saken ble imidlertid ikke avholdt før 10. mars 2015.
- (3) Jordskifteretten avsa 15. september 2015 under dissens (2 mot 1) kjennelse med slik slutning:

"Jordskiftedommer Gaute Lende er habil i sak 1010-2013-0032 Gyland ved Lista jordskifterett."
- (4) Flertallet bestod av meddommerne i jordskifteretten. Mindretallet – jordskiftedommer Sølvi Sandsmark – stemte for at Gaute Lende skulle vike sete.
- (5) A mfl. anket til Agder lagmannsrett, som ved kjennelse 22. desember 2015 forkastet anken.
- (6) A har anket til Høyesterett. Anken er angitt å rette seg mot lagmannsrettens bevisbedømmelse og lovanvendelse. Det er anført at det foreligger særegne omstendigheter som gjør

jordskiftedommer Gaute Lende inhabil. Lagmannsrettens avgjørelse er ikke i tråd med den strenge habilitetsvurderingen som har kommet til uttrykk i senere rettspraksis fra Høyesterett og Den europeiske menneskerettsdomstol.

(7) A har nedlagt slik påstand:

"1. Jordskiftedommer Gaute Lende må vike sete som inhabil i sak 1010-2013-0032 Gyland ved Lista jordskifterett.

2. A tilkjennes sakens omkostninger."

(8) B har tatt til motmæle. Han er enig med lagmannsretten og har vist til den begrunnelse lagmannsretten har gitt.

(9) B har nedlagt slik påstand:

"Anken forkastes."

(10) De øvrige ankemotparter har ikke inngitt tilsvaer.

(11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:

(12) Anken er en videre anke over kjennelse av lagmannsretten, og etter tvisteloven § 30-6 bokstav b og c skulle utvalgets kompetanse da være begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolking. Domstolloven § 108 må tolkes overensstemmende med Grunnloven § 95 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr.1. For så vidt gjelder forholdet til Grunnloven og EMK, kan utvalget etter etablert rettspraksis også prøve den konkrete subsumsjon. Dette innebærer at ankeutvalget ved habilitetsvurderingen ikke bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolking, men også den konkrete subsumsjon. Bevisbedømmelsen kan derimot ikke prøves.

(13) Utvalget er kommet til at anken må tas til følge.

(14) Etter domstolloven § 108 første punktum kan en person ikke være dommer dersom det foreligger "særegne omstendigheter" som er "skikket til å svekke tilliten til hans uheldighet". Det sentrale tema for habilitetsvurderingen er om det finnes omstendigheter som knytter dommeren til partene eller saken på en slik måte at det slik forholdene fremstår utad, kan reises tvil om dommerens nøytralitet eller uavhengighet, jf. blant annet Rt. 2013 side 1570 avsnitt 20, HR-2016-660-U avsnitt 14 og HR-2016-681-A avsnitt 16-18.

(15) Det er sikker rett at faglige, kollegiale forhold ikke i seg selv medfører inhabilitet. For at en dommer skal bli inhabil, må det komme noe i tillegg til det kollegiale forholdet, se Rt. 2015 side 451 avsnitt 10 og Skoghøy, *Tvisteløsning*, 2. utgave 2014, side 194 med videre henvisninger.

(16) Som påpekt av lagmannsretten og jordskifterettens flertall, har en person som er oppnevnt som meddommer for jordskifteretten, ikke et "løpende arbeidsfellesskap med daglig faglig og sosialt samvær med jordskiftedommeren". En meddommer deltar bare ved avgjørelsen av spørsmål som blir behandlet i rettsmøter. I denne saken er imidlertid forholdet at B har vært meddommer i tre saker sammen med jordskiftedommer Gaute Lende. Alle tre sakene ble påbegynt i april 2013, og den siste av disse ble avsluttet i januar 2015. Etter det som er opplyst i jordskifterettens kjennelse, gjelder alle disse sakene "en tilsvarende problematikk og

kompleksitet som herværende sak". Dette er ikke bestridt. Den foreliggende jordskiftesak ble begjært 4. oktober 2013. Selv om det første møtet ikke ble holdt før 10. mars 2015, var saken under forberedelse ved Lista jordskifterett mens saker med tilsvarende problemstillinger var til behandling med Gaute Lende som jordskiftedommer og B som meddommer. Dette kunne ha gitt B muligheter til uformelt å diskutere og formidle synspunkter som er relevant for avgjørelsen av denne saken. På denne bakgrunn finner utvalget at det slik forholdene fremstår utad, er saklig grunnlag for å reise tvil om Lendes nøytralitet og uavhengighet.

- (17) Etter domstoloven § 108 andre punktum skal det i tvilstilfeller legges vekt på om en part har fremsatt inhabilitetsinnsigelse, jf. Skoghøy, op. cit. side 162-163, jf. side 160. Dette forutsetter imidlertid at inhabilitetsinnsigelse blir fremsatt så snart parten får vite om det forhold som begrunner inhabilitet, jf. domstoloven § 111 første ledd. Det er i denne saken noe uklart når A ble kjent med at B hadde deltatt som meddommer i saker med tilsvarende problematikk. Utvalget finner imidlertid ikke grunn til å gå inn på dette, da det som prekluderes etter § 111 første ledd, bare er det moment at det er fremsatt inhabilitetsinnsigelse, jf. Skoghøy, op. cit. side 206 med videre henvisninger. I dette tilfellet må Gaute Lende anses inhabil uavhengig av om det er fremsatt inhabilitetsinnsigelse.
- (18) Gaute Lende må etter dette vike sete som dommer i jordskifteretten.
- (19) Anken har ført frem, og i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 må A tilkjennes sakskostnader for Høyesterett. Disse fastsettes i henhold til oppgave fra hans prosessfullmektig til 24 050 kroner inklusive rettsgebyr og merverdiavgift. Da det bare er B som har gitt anketilsvaret og har påstått anken forkastet, finner utvalget at sakskostnadsansvaret bør pålegges ham alene. A har ikke krevd sakskostnader for de tidligere instanser.
- (20) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Jordskiftedommer Gaute Lende viker sete som dommer i sak 1010-2013-0032 Gyland ved Lista jordskifterett.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler B til A 24 050 – tjuefiretusenogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

Riktig utskrift: